

Sivil Savunma:

7126 sayılı kanununun 1. Maddesinde; “düşman taarruzlarına, tabii afetlere ve büyük yangınlara karşı; halkın can ve mal kaybının asgari halde indirilmesi, hayati öneme haiz her türlü resmi ve hususi tesis ve teşekküllerin korunması ve faaliyetlerinin idamesi için acil tamir ve ıslahı, savunma gayretlerinin sivil halk tarafından azami surette desteklenmesi ve cephe gerisi maneviyatının muhafazası maksadıyla alınacak her türlü silahsız, koruyucu ve kurtarıcı tedbir ve faaliyetleri ihtiva eder.” Şeklinde tarif edilmektedir.

Sivil Savunmanın Amaçları:

- 1- Halkın can ve mal kaybının en az düzeye indirilmesi,
- 2- Hayati önemi olan her türlü resmi ve özel kurum ve kuruluşların korunması,
- 3- Bu kurum ve kuruluşların etkinliklerinin sürdürülmesi için ivedi onarım ve yenileştirmenin yapılması,
- 4- Savunma çabalarının sivil halk tarafından en geniş ölçüde desteklenmesi,
- 5- Cephe gerisi moralinin korunması.

Sivil Savunmanın Nitelikleri:

- 1- Silahsız,
- 2- Koruyucu,
- 3- Kurtarıcı,

İnsanlığı Savaşta ve Barışta Tehdit Eden Tehlikeler Şunlardır:

- 1- Düşman Taarruzları
- 2- Doğal (Tabii) Afetler
  - . Deprem,
  - . Su Baskını,
  - . Toprak Kayması (Heyelan),
  - . Kaya Düşmesi,
  - . Çığ,
  - . Kuraklık,
  - . Fırtına – Kasırga – Tayfun,
  - . Volkan Patlaması,
  - . Hava – Su – Çevre Kirlenmesi,
  - . Sınai Kazalar,
  - . Ulaşım(Kara, Demir, Hava, Deniz Yolları) Kazaları.
  - . Tsunami (Deprem Sonrası Oluşan Dev Dalgalar.)
- 3- Büyük Yangınlar

Sivil Savunmanın Tarihçesi:

I. Dünya savaşına kadar, özellikle halkın, savaşın tehlikelerine karşı korunması için hiçbir girişimde bulunulmadığı, buna ihtiyaç da duyulmadığı görülmektedir. Bunun nedeni, savaş silahlarının cephe gerilerine uzanacak menzile ve toptan yok etme gücüne erişememiş olmasıdır.

I. Dünya savaşında, sonra savaşın ardından gelen yıllarda ülkelerin bir çoğunda pasif korunma adı altında, halkın türlü tehlikelerden korunmasını amaçlayan önlemler getirilmiş ve örgütler kurulmuştur.

Teknolojik gelişmeler, savaş doktrinlerinde değişmelere neden olunca, buna paralel olarak pasif korunma örgütü de, değişen koşulların doğuracağı sonuçları karşılayacak biçimde değiştirilip geliştirilmiştir.

II. Dünya Savaşında;

Savaşların, cephelerden çok cephe gerilerini tehdit etmiş olması, askerden çok sivil halkın ölmesi,

Bundan sonra çıkabilecek savaşların da böyle süreceği düşüncesi devletleri, sadece pasif korunma önlem ve örgütünün halkı koruyamayacağı sonucuna götürmüş, sivil savunma bu sonuçtan çıkmıştır.

Avrupa ülkelerinin çoğunda sivil savunma II. Dünya savaşı sırasında, savaşın içinde kurulmuş, gerçek bir deneyimden geçmiş, yararını kanıtlamış bir örgüttür.

Avrupa ülkelerinin çoğunda sivil savunma II. Dünya savaşı sırasında, savaşın içinde kurulmuş, gerçek bir deneyimden geçmiş, yararını kanıtlamış bir örgüttür. Sivil savunma, savaşın ardından gelen yıllarda da savaş teknolojisindeki ilerlemelere uygun bir gelişme göstermiştir. İlk kez bu savaşta halka karşı kullanılan atom silahları bundan sonra daha büyük bir gelişme göstermiş termonükleer silahlar imal edilerek savaş alanında kullanılabilir duruma getirilmiştir. Kısaca nükleer silahlar diye adlandırılan bu silahlar ile biyolojik ve kimyasal silahlar da sivil savunmanın önemini daha çok arttırmıştır.

Bugün sivil savunmanın önemini benimsemiş tüm dünya ülkeleri, sivil savunma örgütlerine bütçelerinden küçümsenemeyecek kaynaklar ayırmaktadırlar.

Ülkemizde Sivil Savunma:

1- 1928 yılında genelkurmay başkanlığınca yayınlanan “cephe gerisinin havaya karşı müdafaa ve muhafazası” adlı talimname

2- 1931 yılında bakanlar kurulu kararı ile kabul edilen “milli seferberlik talimnamesi”nin II. Kısmı olan “hazar ve seferde havaya karşı koruma talimatı”.

3- 1937 yılında 3231 sayılı kanunla, yurdun hava tehlikesine karşı korunması ve hizmetlerin tek elden yönetilmesi amacıyla genelkurmay başkanlığına bağlı “hava müdafaa genel komutanlığı” kurulması.

4- 1938 yılında 3502 sayılı “hava taarruzlarına karşı koruma kanunu”.

5- 1941 yılında 3992 sayılı kanunla “pasif korunma teşkilleri” kurulması.

6- 1944 yılında 4656 sayılı “şehir, kasaba ve köylerin lüzumunda tahliye ve seyrekleştirilmesi kanunu”.

7- 1950 yılında 5593 sayılı kanunla kara kuvvetleri komutanlığı bünyesinde ilk defa sivil savunma şubesi kurulması.

8- 28 şubat 1959’da 7126 sayılı “sivil müdafaa kanunu”.

9- 7126 sayılı kanun ve 3152 sayılı “içişleri bakanlığı teşkilat ve görevleri hakkındaki kanun”la sivil savunma hizmetlerinin teşkilatlandırılması. Yönetimi, eğitimi, denetimi, koordinasyonu, görev ve sorumluluğu içişleri bakanlığına verilmiş ve bu hizmetlerin yürütülebilmesi için bakanlığa bağlı sivil savunma genel müdürlüğü kurulmuştur.

10- Sivil savunma genel müdürlüğünün 81 il ve 454 ilçede teşkilatı kurulmuştur. Teşkilatı olmayan ilçelerde sivil savunma hizmetleri ilçe yazı işleri müdürlükleri eliyle yürütülmektedir.

Bakanlık Kurum Ve Kuruluşlarda Sivil Savunma:

Savunma sekreterliği kurulmasına dair 108 sayılı kanunun 2’ nci maddesine göre 23.2.1979 tarihinde yayımlanan 7/17209 sayılı bakanlar kurulu kararı ile savunma sekreterliği yönetmeliği yürürlüğe girmiştir.

Bu yönetmeliğin 3. Maddesine göre savunma sekreterlikleri, bakanlıklarda müsteşarlığa, diğer genel bütçeye dahil kuruluşlarda, katma bütçeli idareler ve kamu iktisadi teşebbüslerinde genel müdürlüğe, diğer kuruluşlarda en üst makama bağlı olarak görev yaparlar.

İllerde ise savunma sekreterliği görevleri valiye bağlı olarak il sivil savunma müdürleri tarafından yürütülmektedir. Anılan yönetmeliğin 8. Maddesinde savunma sekreterliğinin görevleri sıralanmıştır. Buna göre sivil savunma hizmetlerini ilgili mevzuat ve bu konuda yurt düzeyinde yetkili ve sorumlu makam olan sivil savunma genel müdürlüğünün emir, direktif ve kararları doğrultusunda yürütülmesi de savunma sekreterliğinin görevleri arasında sayılmıştır.

Savunma sekreterliği bulunan bakanlık, kurum ve kuruluşlarda bahse konu yönetmeliğin 12. Maddesine göre sivil savunma şubesi, sivil savunma kanunu ve bu konudaki diğer mevzuat hükümlerinin mensubu bulunduğu kurum içinde uygulanmasını sağlar ve bu konudaki hizmetleri yürütür.

Savunma sekreterliği yönetmeliğinin 14. 15. Ve 16. Maddelerinde görüleceği üzere; savunma sekreterlikleri seferberlik ve savaş hali hazırlıklarında ve sivil savunma hizmetlerinin gereği gibi yerine getirilmesinde bakanlıklarda müsteşara, illerde vali ye diğer kurumlarda genel müdüre, kuruluşlarda ise en üst yetkiliye yardımcı olup onlara karşı sorumludurlar. Savunma sekreterleri, gerek bağlı bulunduğu kurumun bünyesindeki diğer dairelerin ve gerekse astı bulunan savunma sekreter ve savunma uzmanlıkları ile sivil savunma uzmanlıklarının görevlerini mevcut mevzuat, direktif, emir ve talimat ile plan ve prensiplere uygun olarak yapıp yapmadıklarını izler, inceler ve denetler.

Bu amaçla, bağlı bulunduğu makamın onayı ile ilgili daire ve kurumlardan raporla ister. Yerinde tetkikine lüzum gösteren hususlarda şahsen veya savunma ve sivil savunma uzmanları aracılığı ile bağlı bulunduğu makam adına denetleme ve inceleme yapar, gerekirse bağlı bulunduğu makamca seçilen diğer ilgili uzmanlardan kurulmuş karma inceleme komisyonları vasıtasıyla yerinde denetleme ve tetkiklerde yaptırır.

Bakanlıklarla Kamu Kurum ve Kuruluşlarında sivil Savunma Uzmanlarının Görevleri:

Sivil savunma hizmetlerini yürütmekle görevli olan ve savunma sekreterliği şubelerinden birisini oluşturan sivil savunma uzmanlarının; görev, yetki ve sorumlulukları “sivil savunma idaresi taşra teşkilatı ile daire müessese ve teşekküller sivil savunma personelinin görev ve işbölümü hakkında yönetmelikte açıklanmıştır.

Savunma sekreteri ve savunma uzmanı bulunmaması halinde sivil savunma uzmanlarımız; seferberlik ve savaş hali hazırlıkları, koruyucu güvenlik tedbirleri ile planlamaları, yangından korunma tedbirlerinin belirlenip alınması ve başlangıç yangınlarına mevcut personelce müdahale edilmesi çalışmalarında yetkili amirlerin en yakın yardımcısıdır. Çünkü onlar; bu konuda da eğitilip yetiştirilmektedirler. Kısaca olağan dışı her durumda bizzat iki kuruluş amirinin sorumlu olduğu sivil savunma konularında sivil savunma uzmanlarına, en yakın müşavir sıfatıyla en iyi şekilde çalışma ortamı ve imkanının hazırlanması ve destek olunması gerekmektedir.

Sivil savunma uzmanları, görev ve hizmetlerinin yürütülmesinde buldukları daire müessesese ve teşekkül amirlerine karşı sorumludurlar.

Savunma sekreteri ve savunma uzmanı bulunmaması halinde sivil savunma uzmanlarımız; seferberlik ve savaş hali hazırlıkları, koruyucu güvenlik tedbirleri ile planlamaları, yangından korunma tedbirlerinin belirlenip alınması ve başlangıç yangınlarına mevcut personelce müdahale edilmesi çalışmalarında yetkili amirlerin en yakın yardımcısıdır. Çünkü onlar; bu konuda da eğitilip yetiştirilmektedirler. Kısaca olağan dışı her durumda bizzat iki kuruluş amirinin sorumlu olduğu sivil savunma konularında sivil savunma uzmanlarına, en yakın müşavir sıfatıyla en iyi şekilde çalışma ortamı ve imkanının hazırlanması ve destek olunması gerekmektedir.

Sivil savunma uzmanları, görev ve hizmetlerinin yürütülmesinde buldukları daire müessesese ve teşekkül amirlerine karşı sorumludurlar.

Görevleri:

- 1- Sivil savunma planlarını hazırlamak,
- 2- Bunlara bağlı veya denetlemelerine tabi daire müessesese ve teşekküllerin sivil savunma planlarını hazırlatmak.
- 3- İlgililerle de işbirliği halinde planlanan işlerin gerçekleştirilmesini. Değişiklik ve yeniliklerin işlenmesini icabında uygulanmasının takip ve tedvirini sağlamak.
- 4- Gerekli sivil savunma tesis, malzeme ve teçhizatının tedarik ve teminini, mevcutların bakım ve korunmalarını takip etmek.
- 5- Sivil savunma ekiplerinin kuruluş ve eğitimlerini yaptırmak.
- 6- Sivil savunma hizmetleri için lüzumlu ödeneklerin bütçeye konulmasını konuların sarf yerlerini tespit ve takip etmek.
- 7- Çalışma raporlarını hazırlamak.
- 8- Sivil savunma mevzuat, yayın ve emirlerini devamlı suretle izlemek, incelemek ve bunların gereklerinin buldukları daire, müessesese ve fabrikalarda uygulanmasını teklif, tavsiye ve takip etmek.
- 9- Daire ve müesseseseyle ilgili olağanüstü hal ve savaş hazırlıkları ile ilgili planlar yapmak.

Buna göre hazırlanacak sivil savunma planları, daire ve müessesenin bulunduğu yerin hassasiyet durumuna ve yıllık ortalama personel sayısına göre belirlenir. Hassas bölge içerisinde ve planlamaya tabi ise bunlardan yıllık ortalama personel mevcudu 200'den fazla olanlarda;

- 1- Kontrol merkezi ve karargah servisi
- 2- Kurtarma servisi
- 3- İlk yardım servisi
- 4- Sosyal yardım servisi
- 5- İtfaiye servis

- 6- Teknik onarım servisi,
- 7- Emniyet kılavuz servisi kurulur.

Yıllık ortalama personel mevcudu 200 den az olanlarda ise;

- 1- Kontrol merkezi ve karargah servisi
- 2- Kurtarma servisi.
- 3- İtfaiye servis
- 4- İlk yardım servisi. Kurulur

Daire ve müesseseler hassas bölge içerisinde olup da planlamaya tabi değilse bunlardan;

Yıllık ortalama personel sayısı 100'den fazla olanlarda:

- 1- Kontrol Merkezi ve Karargah Servisi,
- 2- Kurtarma Servisi,
- 3- İtfaiye Servisi,
- 4- İlk yardım Servisi Kurulur.

Yıllık ortalama personel sayısı 100 den az olanlarda ise, servisler oluşturulmaz. Ancak, bina koruma personeli olarak bina koruma amiri, itfaiyeci, hasta akıcı, kurtarıcı ve sığınak amiri görevlendirilir. Bunların sayısı kadrolu personelden "sivil savunma bakımından halk tarafından yapılacak teşkilat ve alınacak tedbirler hakkında yönetmelik" hükümleri doğrultusunda belirlenir.

Daire ve müesseseler hassas bölge dışında ve yıllık ortalama personel mevcudu 100 den fazla ise;

- 1- Kontrol Merkezi Ve Karargah Servisi,
- 2- İtfaiye Servisi,
- 3- İlk yardım Servisi Kurulur.

Ayrıca dairenin özelliği dikkate alınarak kurulması zorunlu olan ve isimleri yukarıda belirtilen servislerin haricinde müessesenin işlevine uygun diğer servislerde kurulur.

Bakanlıklarla, kurum ve kuruluşlarda düşman taarruzlarında, tabii afetlerde ve yangınlarda müessesenin en az kayıpla kurtarılmasını sağlamak çalışırılığını devam ettirmek, personelini korumak, gerektiğinde acil tamir ve onarımını yapmak ve komşu müesseselerin aynı durumla karşılaşması halinde karşılıklı yardımlaşma ve işbirliğinde bulunmak amacı ile sivil savunma planları yapılır.

Bu Planlarda;

- 1- Genel Durum,
- 2- Koruyucu Hazırlık Tedbirleri,
- 3- Servislerin Kuruluşu,
- 4-Karşılıklı Yardımlaşma,

- 5- Tahliye ve Seyrekleştirme
- 6- Donatım ve İkmal Bölümleri Bulunur.

Müessesenin en üst yetkilisi adına yapılan bu hizmetlerde sivil savunma görevlilerine yardımcı olduğu oranda yapılan planların uygulanabilirliği mümkün olacaktır. Bu itibarla, bakanlık kurum ve kuruluşların yetkilileri olarak hem tesislerimizi hem personelimizi gerektiğinde korumak ve kurtarmak amacıyla yapılan bu hizmetlerde sivil savunma görevlilerinin personel, malzeme ve teçhizat taleplerinin karşılanmasının gerekliliği aşikardır.

Daire Ve Müessese Sivil Savunma Amirleri;

107 sayılı kanunla değiştirilen 85 sayılı kanunun ek 2. maddesinin a,b,c, fıkralarına göre resmi ve özel daire, müessese ve teşekküllere atanmış bulunan sivil savunma amirleri sivil savunma görev ve hizmetlerinin hazırlanmasından, planlanmasından ve yürütülmesinden esas sorumlu bulunan daire, müessese ve teşekkül amirlerinin bu konularda yardımcısı, müşaviri, koordinatörü ve düzenleyicisidirler.

Kurum Ve Kuruluşlarda Sivil Savunma Komisyonları;

6/3150 karar sayılı sivil savunma ile ilgili şahsi mükellefiyet, tahliye ve seyrekleştirme planlama ve diğer hizmetler tüzüğü Madde 66 çeşitli üniteleri veya branşları bulunan büyük müesseselerde sivil savunma görev ve hizmetlerinin tespiti, koordinesi ve planlaması için, müessese amirinin başkanlığında her türlü ünite veya branşın yetkili idare veya teknik amirlerinden mürekkep bir "sivil savunma komisyonu" kurulur. Savunma sekreteri bulunan müesseselerde bu sekreter komisyonun ikinci başkanıdır. Sivil savunma amirleri bu komisyonun tabii üyesi ve raportörüdür.

Madde67 her müessesede, müessese amirinin sorumluluğu altında, sivil savunma teşkilat hizmet ve faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek üzere müessese amirinin görevlendireceği bir kişi "sivil savunma amirliği" ni yapar ve imkanı olan müesseselerde yeteri kadar yardımcısı bulunur. Sivil savunma uzmanı bulunan müesseselerde sivil savunma amirliği görevi bu uzman tarafından yürütülür.

Daire Ve Müesseseler İçin Sivil Savunma İşleri Kılavuzu;

Madde 8- bu kılavuz esaslarına göre müesseselerde gerekli sivil savunma tesis, teşkil ve tedbirlerini planlamak vücuda getirmek ve yürütmekten müesseselerin yetkili temsil organları, amirleri veya sahipleri görevli ve sorumludurlar.

Madde 9- Bu kılavuza göre sivil savunma teşkil ve tesislerini vücuda getirmekle mükellef olan müesseselerin ana görevleri şunlardır.

- A- Personelin korunması;
- B- Hayati önemi haiz mekanizmanın, malzemenin ve stokların korunması, acil tamir ve ıslahı,
- C- Sivil savunma servisleri kurulması, donatımı, eğitimi,
- D- Sivil savunma tesislerinin kurulması

Madde 10- Büyük ve çeşitli üniteleri ve branşları bulunan müesseselerde, müesseseye ait sivil savunma hizmetlerinin tespit, koordine ve planlanması için, müessese amirinin başkanlığında her ünite veya branşın yetkili amiri veya teknik amirlerinden mürekkep bir “sivil savunma komisyonu” kurulur. Savunma sekreteri bulunan müesseselerde sekreter bu komisyonun ikinci başkanıdır. Sivil savunma amirleri bu komisyonun tabii üyesi ve raportörüdürler.

Madde 12- Müesseselerde müessese amiri tarafından kendi adına sivil savunma teşkilat, hizmet ve faaliyetleri düzenlemek ve yürütmek üzere görevlendirilen bir “sivil savunma amiri” bulunur. Büyük müesseselerde yeteri kadar yardımcı ayrılır. Bulunan müesseselerde bu görev sivil savunma uzmanları tarafından yapılır. Birden fazla sivil savunma uzmanı bulunan müesseselerde, derece itibarıyla en kıdemlisi sivil savunma amiri, diğerleri de yardımcı olur. Hükümlerini amirdir.

Madde 13- Sivil savunma amirinin başlıca görevleri şunlardır:

a. Barışta; Müessesenin sivil savunma planının hazırlanmasını, onaylanmasını, gerçekleştirilmesini sağlar. Bu cümleden olarak planla tespit olunan;

1- Sivil savunma ekiplerinin kurulmasını, yetiştirilmesini, değişikliklerinde yerlerine yenilerinin seçilerek daima tamam bulundurulmasını;

2- Malzeme ve teçhizatın tedarik, bakım ve saklanmalarını;

3- Kontrol merkezinin, alarm irtibat sisteminin kurulmasını ve diğer hazırlık tedbirlerinin alınmasını, bunların yapılması için gerekli ödenek ihtiyaçlarını ve işleri tespit sivil savunma komisyonuna veya müessese amirine teklif ve sonuçlandırılmasını takip eder.

4- Şehirler veya civar müesseselerle ilgili hususlarda, mahalli sivil savunma idare kademeleri ve müesseselerin sivil savunma amirleri ile temas ve koordinasyonu sağlar.

5- Kurtarma servisinde görevli personelin gerektiğinde acil durumun olduğu bölgede görevlendirilmesinin sağlanması için ilgili ve yetkili makamlarla temas ve koordinasyonu sağlar.

b. Olağanüstü halde ve seferde; Müesseselerdeki sivil savunma teşkilat, tesisat ve hazırlıklarını bir daha gözden geçirerek noksanların giderilmesi veya ikmali için sivil savunma komisyonuna veya müessese amirine teklifte bulunur. Bu meyanda;

1- Sivil savunma kontrol merkezi ve karargah servisini, ikaz ve alarm irtibat, araç-gereç ve tesislerini işe hazırlar, personeli göreve başlatır.

2- Diğer servisler personelini yoklamadan geçirerek her an göreve hazır şekilde bulunmalarını tembih eder. Eğitimi noksan olanların mümkünse kısa bir eğitimden geçirilmesini sağlar.

3- Servislerin malzeme ve teçhizatlarını seferi yerlerinde ve derhal işe hazır şekilde bulundurur. Ekip personelinin yanlarında bulunması gerekli olanların kendilerine dağıtılmasını sağlar.

4- Koruyucu hazırlık tedbirleri bölümünde yazılı sığınak yerleri, yangınlara karşı koruma, makine, malzeme ve tesislerin ve malların korunması ve yedeklenmesi, gizleme gibi hususlarda tespit ve planlanan tedbirleri aldırır.

c. İkaz-Alarm, taarruz ve taarruz sonrası devrelerde kontrol merkezinin görev ve faaliyetlerini yürütür.